

Essen Trauma Ölçeği Çocuk ve Ergen Versiyonu (ETÖ-ÇE)

Tagay S., Düllmann S., Hermans E., Senf W. ©

Essen Trauma Ölçeği Çocuk ve Ergen Versiyonu (ETÖ-ÇE)

Sefik Tagay, Sonja Düllmann, Enno Hermans, Wolfgang Senf , 2007 ©

Klinik für Psychosomatische Medizin und Psychotherapie, Universität Duisburg – Essen

Korrespondenz

Dr. rer. medic. Dipl. Psych. Sefik Tagay

Klinik für Psychosomatische Medizin und Psychotherapie

Rheinische Kliniken Essen

Universität Duisburg-Essen

Tel.: 0201-9597021

sefik.tagay@uni-due.de

Essen Travma Ölçeği Çocuk ve Ergen Versiyonu (ETÖ-ÇE)

Tagay S., Düllmann S., Hermans E., Senf W. ©

Kullanım Alanı

Essen Tramva Ölçeğinin Çocuk ve Ergen versiyonu ruhsal travma olaylarını ve ruhsal travma sonrası yaşanan travma sonrası stres bozukluğu ve akut stres bozukluğunun var olup olmadığını saptamayı amaçlayan, cevaplayıcının kendi kendini değerlendirdiği bir ölçektir.

Bu ölçek herşeyden önce zorlayıcı ağır olaylarla karşılaşmış ya da karşılaşan çocuk ve ergenler başta olmak üzere tüm populasyon grupları için kullanılabilir.

Ölçeğin Oluşturulması ve Tanımı

Essen Tramva Ölçeği'nin Çocuk ve Ergenler için olan versiyonu büyük ölçüde Essen Travma Ölçeği'nin yetişkinler için olan versiyonundan uyarlanmıştır. Bu ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliği simdiye kadar yapılan araştırmalar sonrasında ispatlanmıştır.

Essen Tramva Ölçeği'nin Çocuk ve Ergen versiyonunun son şekli 53 itemden oluşmaktadır. Bu itemler doğrudan DSM-IV'ün TSSB ve ASB tanı ölçütlerinden yola çıkılarak hazırlanmıştır. Ölçek beş bölümden oluşur.

1.İlk bölüm 12 farklı olayın sunulduğu ruhsal travma tarama listesi şeklindedir. Bu bölümde cevaplayıcılara ruhsal travma yaratması muhtemel olayları (örn: doğal afet ya da saldırı) yaşayıp yaşamadıkları ya da bir başkasının bu tarz olaylar yaşadığına şahit olup olmadıkları sorulmaktadır. 12. soruda cevaplayıcıya önceki sorularda yer almayan fakat kendi başına gelmiş bir başka zorlayıcı ağır olayın olup olmadığı sorulur. Bu bölümün en sonunda ise cevaplayıcının yukarıdaki olaylar arasından hangisini, yaşadığı en ağır olay olarak gördüğü sorulur ve o olayın belirtildiği sorunun numarasını yazması istenir (13.Soru).

2.Ölçeğin ikinci bölümünde yaşanan en ağır zorlayıcı olayın ne zaman olduğu sorgulanmaktadır. Diğer sekiz soru yaşanan en ağır olayla ilgilidir ve DSM-IV tanı ölçütlerine göre A1 grubu, yani hayati tehlike durumunun nesnel olarak tespiti ve A2 grubu yani durumun öznel değerlendirmesinin saptanması için hazırlanmıştır.

3.Ölçeğin üçüncü bölümünde 23 soru bulunmaktadır ve bu sorular güncel olarak yaşanan travma sonrası stres bozukluğu belirtileri ile ilgilidir. Bu sorular üç farklı belirti serisini kapsar. Tekrar Yaşama (B-Ölçütü; 5 Soru), Kaçınma (C-Ölçütü; 7 Soru) ve Aşırı Uyarılma (D-Ölçütü; 5 Soru). Bunlara ek olarak 6 soruluk akut stres bozukluğu teşhisi için gerekli olan peritratmatik disasosiyasyon belirtileri sorgulanmaktadır. Görülme sıklığı dörtlü likert skalası yardımıyla 0=hiç'ten 3=oldukça sık'a kadar değerlendirilebilmektedir. Buna göre elde edilecek yüksek puan travma sonrası belirti anlamına gelir. Bunlara ek olarak TSSB ve ASB belirti grupları bir sonraki soruyla bedensel belirtileri saptamayı sağlar.

4.Daha sonra belirtilerin ne zaman olduğuna dair iki soru gelir. Bu sorular 6'lı likert skalası yöntemiyle değerlendirilir. Bu iki soru yaşanan en ağır olayın güncel olarak ne kadar rahatsız edici bulunduğunu saptamayı amaçlar (0=hiç'ten 5=son derece çok'a). Travma sonrası belirtilerin zaman bakımından ayırteediciliği saptanmaktadır.

5.Son olarak 5. bölümde 6 soru bulunmaktadır. Bu sorular belirtiler bağlamında günlük yaşamın ne kadar etkilendiğini ortaya çıkartmaya yöneliktir. Bu etkilenmenin ne derece

Essen Travma Ölçeği Çocuk ve Ergen Versiyonu (ETÖ-ÇE)

Tagay S., Düllmann S., Hermans E., Senf W. ©

olduğu 4'lü likert skalası yardımıyla değerlendirilmektedir(0=hiç'den 3=oldukca çok'a kadar)

Değerlendirme

DSM-IV'ten alınma stresör tanı ölçütlerinin taraması önceden tespit edilmiş cut-off değerlerinin kombinasyonu ile TSSB ya da ASB'nin mevcut olup olmadığı konusunda saptamada bulunmayı sağlar. Eğer her iki stresör ölçütleri (A1 & A2) sağlanmışsa bununla birlikte tekrar yaşama, kaçınma ve aşırı uyarılmışlık sorularının toplamda Cut-off değeri puanı 27'yi bulmuşsa (ya da aşmışsa) bu bize TSSB'nin mevcut olduğunu gösterir. 0 ila 15 arası elde edilen puan dikkate değer bir sonuç oluşturmamaktadır. 16 ila 26 puan arası olan sonuçlar ise sınırda olarak değerlendirilir ve kısmen TSSB olabileceği şüphesiyle hareket edilmesi tavsiye edilir. Eğer tekrar yaşama, kaçınma, aşırı uyarılmışlık ve disasosiyasyon soruları toplamda en az 35 puana ulaşırsa bu durum ASB'nun mevcut olduğuna işaret eder.

Ölçeğin Geliştirilmesi

ETÖ-ÇE toplamda 53 sorudan oluşmaktadır. DSM-IV'ün Travma Sonrası Stres Bozukluğu tanı ölçütlerine bire bir uygundur. Ayrıca bu ölçek Essen Travma Ölçeği'nin yetişkinler için olan versiyonundan hareketle çocuk ve ergenlerin yaşına uygun olarak mümkün olan en iyi şekilde formüle edilmiştir. Ölçeğin yetişkinler için olan versiyonu iki farklı skalaya dayanmaktadır. Bunlar *Posttraumatic Stress Diagnostic Scale* (Foa, 1997) ve *Impact of Event Scale – revidierte Version* (Almanca versiyonu, Maercker & Schützwohl, 1998). ETÖ-ÇE'nin geliştirilmesinde uluslararası tanınmış travma anketlerinden (örn: CR-IES 13, CPSS) bununla birlikte Çocuk ve Ergenler için olan Disasosiyasyon Ölçeği'nden (A-DES 8) faydalanılmıştır. Uzmanlardan ve hastalardan edinilen bilgiler ve teorik muhakemeler soruların seçiminde ve formüle edilmesinde temel oluşturmuşlardır.

Geçerlilik ve Güvenilirlik

ETÖ-ÇE'nin Almanca versiyonu son olarak kapsamlı bir geçerlilik çalışmasına tabi tutulmuştur. Ruhsal ve fiziksel hastalığı olan çocuk ve ergenlerle yapılan, N=80 boyutunda bir örneklemden elde edilen ilk ara sonuçlar ETÖ-ÇE Almanca versiyonunun yüksek bir güvenilirlik ve geçerliliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Kullanım Talimatı

Bu ölçek 12-17 yaşları arası çocuk ve ergenler için kullanılabilir. 18 yaşından itibaren ise ETÖ'nün yetişkinler için olan versiyonundan faydalanılabilir. Ölçeği cevaplayan için ön şart okuma ve anlama kabiliyetine sahip olmaktır. Ölçek tek başına ya da grup içinde cevaplandırılabilir. Ölçeğin tamamen doldurulmuş olmasına dikkat edilmelidir. Gereken süre 10 ila 15 dakika arasındadır.

Değerlendirme

ETÖ-ÇE'nin item sınıflandırılması, SPSS-Maskesi ve SPSS-Syntax'ı ile ilgili sorularınız için Psk. Dr. Şefik Tagay ile iletişime geçebilirsiniz.

(sefik.tagay@uni-due.de): Tel.: 0201-9597021.